

Nr 267.

Av herr **Pers**, *angående ifrågasatt höjning av avgifterna för tidningars postbefordran.*

I proposition, nr 256, till årets riksdag föreslås vissa höjningar av postavgifterna. Dessa höjningar rubriceras som provisoriska. Denna rubricering ger anledning till den reflexionen, att man väl numera ej kan däri inlägga den meningen, att de vid ett difinitivt bestämmande ej komma att sättas lägre utan antagligen högre. Denna anmärkning göres endast i förbigående. Det är nämligen icke min mening att här inlåta mig på frågan i dess helhet utan endast på en detalj av densamma.

Innan jag går in på denna, vill jag inlägga en vördsam reservation mot en synpunkt, som torde ha varit bestämmande för departementschefen, då han tog ställning till detta förslag. Han yttrar (sid. 33), att det är nödvändigt att vid avgifternas bestämmande se till, icke blott att täckandet av postverkets driftkostnader och ett skäligt överskott säkerställas, utan man måste även »söka erhålla en någorlunda bred vinstmarginal». Detta yttrande står i gott sammanhang med den i statsverkspropositionen uttryckta önskan, att postverket borde lämna en högre vinst för att bidraga till åstadkommande av jämviktsläge i budgeten. Med andra ord: posten skulle användas som skattekälla. Det är min livliga övertygelse, att detta är ett felaktigt betraktelsesätt. Vårt postväsende är särskilt på ett område, vartill jag längre fram skall komma, så efterblivet, så i behov av utveckling, att det skulle vara i hög grad olyckligt, om det skulle inrikta sig på att lämna breda vinstmarginaler för statsverket i övrigt och försumma att förbättra villkoren för fyllandet av sin uppgift, nämligen att betjäna allmänheten.

Bland föreslagna höjningar är även postavgiften för tidningsabonnemang, som helt enkelt dubblas. Det är mot denna jag vill inlägga

en gensaga. Att den är ovälkommen för tidningarna är helt naturligt. Så mycket mera är detta fallet, som den kommer vid en tidpunkt, då allt annat i hög grad fördyras för tidningarna, såsom arbetslöner, maskiner och förbrukningsartiklar av alla slag. Mest framträder detta i fråga om papperet, vars pris mångdubblats mot före världskriget.

Om det vore klart, att denna fördubbling av postavgifterna vore berättigad och riktigt avvägd, så vore det ju ingen annan utväg än finna sig däri. Detta är emellertid icke fallet. Av de sakkunniga hava två, herrar Röing och Dehlgren, icke ansett sig kunna tillstyrka förhöjningen, utan ansett, att denna borde föregås av en utredning angående postverkets kostnader för tidningsrörelsen och de grunder efter vilka postavgiften för tidningsabonnemang vore sammansatt. Detta är en billig begäran. Det arbete som postverket numera har med tidningarna är i hög grad förändrat till postverkets fördel, sedan avgiften bestämdes, varföre en undersökning bör vara påkallad innan en förhöjning sker, en förhöjning, som utan sådan föregående undersökning måste bli i hög grad godtycklig.

Redan nu kan jag påpeka ett förhållande, som visar, att denna förhöjning måste mottagas med någon varsamhet av riksdagen. Landsortens tidningar ha i mycket hög grad övergått till tätare utgivningstider. Framförallt har detta varit fallet med varannandagstidningar, som i stor utsträckning blivit dagliga. Postverket har icke i samma grad utvecklat sina förbindelser. Det har visserligen skett automatiskt, i den mån järnvägarna ha sträckts ut. Men på landsbygden utanför järnvägarna är det annorlunda. I det län där jag har min verksamhet är postväsendet på landsbygden, d. v. s. utanför järnvägarna, ungefär på samma ståndpunkt som för 35 à 40 år sedan, d. v. s. turerna äro i regel 3 gånger i veckan. Samma är förhållandet i andra mycket stora delar av landet. Under tiden har en storartad utveckling ägt rum i fråga om tidningarna och mycket annat. Postväsendet på landsbygden har stått stilla. Härav är följden, att de dagliga tidningarna nu få betala för daglig expedition, men erhålla sådan endast varannan eller var tredje dag för sina tidningar. Skulle nu postavgiften fördubblas, så skulle orättvisan häri framträda ännu tydligare. Så mycket mera bör avseende fästas härvid, som olägenheten i största utsträckning drabbar tidningar, som äro pionärer för tidningsväsendet på landsbygden och som i allmänhet ha de minsta resurserna.

Naturligtvis kan jag icke påyrka, att det i fråga om avgifterna skall skiljas på tidning, som befordras i överensstämmelse med utgivningen och sådan som ej befordras i enlighet med den, och än mindre

att postverket med ens skulle inrätta dagliga router för postbefordringen över hela landsbygden, ehuru detta vore ett skönt önskningsmål. Men jag hemställer, om det icke bör vid postavgifternas sättande tagas hänsyn till den undermåliga betjäning, som de företrädesvis på landsbygden arbetande dagliga tidningarna erhålla, liksom även att postverket bör taga itu med en förbättring härav. En sådan förbättring är angelägnare än att skaffa statsverket en bred vinstmarginal. Och förbättrade postförhållanden äro en synnerligen viktig åtgärd till ökad trevnad på landsbygden eller, med andra ord, att motverka tråkigheten därstädes.

För att visa ett belägg på i vilken grad här berörda förhållanden existera har jag från generalpoststyrelsen begärt och erhållit följande tabellariska uppgifter.

Av nedanstående tabell framgår antalet veckoturer, varigenom de 1,494 poststationerna å landsbygden tillföres post från järnvägsort.

Postdistrikt	Antal poststationer med angivna veckoturer																
	1/2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	12	13	14	19	20	21	28
Södra	—	—	2	31	40	5	84	10	—	—	—	—	2	—	—	1	—
Västra	—	—	6	59	107	15	140	35	1	—	—	—	1	—	2	—	1
Östra	—	—	5	63	46	13	101	12	—	1	1	2	3	—	—	1	—
Stockholms...	—	1	2	15	4	—	15	10	—	—	—	6	1	1	—	—	—
Mellersta.....	—	—	14	39	53	3	59	18	—	1	—	1	2	—	—	—	—
Norra	1	20	111	124	69	12	42	73	2	—	2	2	1	—	—	—	—
Summa	1	21	140	331	319	48	441	158	3	2	3	11	10	1	2	2	1

De 2,010 poststationerna å orter med järnvägsstation hava däremot i regel flera postförbindelser om dagen.

Postdistrikt	Antal lantbrevbäringslinjer med nedan angivna veckoturer								
	1/2	1	2	3	4	5	6	7	mer än 7
Södra	—	—	38	51	44	4	237	1	2
Västra	—	9	126	265	140	4	78	9	—
Östra	—	1	47	271	50	5	76	1	1
Stockholms.....	—	1	4	11	5	—	11	5	4
Mellersta	—	19	77	166	81	4	67	4	2
Norra	3	198	176	86	26	7	35	4	—
Summa	3	228	468	850	346	24	504	24	9

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 3 saml. 111 häft. (Nr 266—268.) 2

Uppgifterna ge en tydlig bild av de postala förhållandena på rena landsbygden, d. v. s. utanför järnvägarna. Av den första tabellens siffror får man en belysande sammanställning, om man i en grupp sammanför de poststationer, som tillföras post från en halv till fyra veckoturer — dessa utgöra 812 — och i en annan de som ha fem veckoturer och däröver — dessa utgöra 682, således icke ens hälften.

Än mera belysande är den andra tabellen, som anger brevbäringslinjerna och deras veckoturer. Om man här tager i en grupp sådana linjer, som ha upp till fyra veckoturer, så äro de 1,895, under det att de, som ha fem och däröver, äro endast 561. Man får måhända en än riktigare bild av ställningen, om man från ser södra distriktet, som i detta avseende kommit upp i en relativt god ställning, och delar summan för de övriga distrikten i dels en grupp, som har upp till tre veckoturer, och dels en av dem, som har fyra och däröver. Den förra blir då 1,460 och den senare 619. Alltså ha betydligt mer än två tredjedelar av hela antalet postföring endast varannan dag eller mindre.

Vare det långt ifrån mig, att jag skulle påyrka daglig postföring över hela vårt land. Men de här anförda siffrorna visa, att postföringen är synnerligen bristfällig och helt visst på många håll i synnerligen stort behov av förbättring. Vi ha dock talrika exempel på, att gamla, tätt befolkade odalbygder äro oförsvarligt svagt betjänade i postalt hänseende. Först i sammanhang med en genomgripande reform i detta avseende torde en förhöjning av postavgiften för tidningarnas befordran böra genomföras.

Till sist vill jag framföra ännu en synpunkt. Om postavgifterna för tidningarna skulle fördubblas, skulle det bära sig för en del tidningar att på närbelägna, större platser anordna privat distribution av tidningarna. Sådan sker redan nu, men skulle då utan tvivel ökas, med påföljd att postverket miste de mest givande sändningarna och fick behålla de minst givande. Vinsten av förhöjningen kunde då bli tvivelaktig nog.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 256, i vad den rör höjningen av avgifterna för postbefordran av tidningarna.

Stockholm den 7 april 1920.

And. Pers.